

**BORÇLU TEMERRÜDÜNDEN SONRA AKDEDİLEN ERTELEME SÖZLEŞMESİNİN
ALACAKLININ TEMERRÜTTEN DOĞAN ALACAKLARINDAN FERAGATI
ANLAMINA GELİP GELMEDİĞİ MESELESİ***THE ISSUE OF WHETHER THE DEFERRAL AGREEMENT CONDUCTED AFTER THE DEBTOR'S
DEFAULT MEANS WAIVER OF THE CREDITOR'S RECEIVABLES ARISING FROM DEFAULTAyşe KARACA ÖZ** **Makale Bilgi**Gönderi: 30/08/2023
Kabul : 23/11/2023**Anahtar Kelimeler***Erteleme Sözleşmesi,
Muacceliyet,
Borçlu Temerrüdü,
Borçlu
Temerrüdünün
Hukukî Sonuçları.***Article Info**Received: 30/08/2023
Accepted: 23/11/2023**Keywords***Deferral Agreement,
Due,
Debtor Default,
Legal Consequences of
Debtor Default.***Özet**10.21492/inuhfd.1352451

İfa zamanı, kanunla, mahkeme kararıyla ya da tarafların anlaşması yoluyla ertelenebilir. Taraflar menfaatlerine uygun düşmeyen önceden kararlaştırdıkları ifa zamanını aralarında anlaşarak öteleyebilirler. İfa zamanını erteleme sözleşmesi, borç muaccel olmadan önce veya muaccel olduktan sonra akdedilen, muacceliyeti öteleyen veya ortadan kaldıran bir tadil sözleşmesidir. Erteleme sözleşmesi ile alacaklı alacağı üzerinde doğrudan bir tasarrufta bulunduğundan erteleme sözleşmesi alacaklı bakımından bir tasarruf işlemi niteliğindedir. Erteleme sözleşmesi borç muaccel olmadan önce yapıldığında taraflarca kararlaştırılmış ifa zamanı daha ileri bir tarihe alınmış olurken muacceliyetten sonra akdedilen erteleme sözleşmesi mevcut muacceliyetin ortadan kalkması sonucunu doğurur. Buna bağlı olarak borç muaccel olmadığından temerrüt ortaya çıkmaz veya mevcut temerrüt son bulur. Erteleme sözleşmesinin akdedilmesiyle birlikte muaccel alacak için zamanaşımı kesilir. Erteleme süresi boyunca alacaklı alacağı için dava açamaz ve cebri icra yoluyla takipte bulunamaz. Erteleme sözleşmesi ile borçlu özellikle borçlu temerrüdünün hukukî sonuçları ile karşı karşıya gelmekten kurtulur. Böyle bir durumda, temerrütten sonra akdedilen erteleme sözleşmesinin alacaklının temerrüdün doğmuş olan sonuçlarından feragati anlamına gelip gelmediği konusu doktrinde tartışılmıştır.

Abstract

The time of performance may be delayed by law, by court order or by agreement of the parties. The parties may, by contract, delay the performance time that they have agreed beforehand, which is not in accordance with their interests. A contract of deferral of performance is an amendment contract that is concluded before or after the debt becomes due and delays or eliminates the due date. Since the creditor makes a direct disposition on the receivable with the deferral contract, the deferral contract is a disposition for the creditor. When the deferral contract is made before the debt becomes due, the performance time agreed by the parties is moved to a later date; the deferral contract concluded after the due date will result in the disappearance of the current due date. Accordingly, no default occurs or the current default ends, since the receivable is not due. With the conclusion of the deferral contract, the statute of limitations for the due debt is terminated. During the deferral period, the creditor cannot file a lawsuit for its receivable and cannot pursue enforcement proceedings. With the deferral agreement, the debtor is saved from facing the legal consequences of the debtor's default. In a such case, it has been discussed in the doctrine whether the creditor's making a deferral agreement after default means a waiver of the default consequences that have arisen.

 Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) ile lisanslanmıştır.

* Bu çalışma, yazarın Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora programı kapsamında hazırladığı, "İfa Zamanını Erteleme Sözleşmesi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Arş. Gör., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı.

Atıf Şekli | **Cite As:** KARACA ÖZ, Ayşe, "Borçlu Temerrüdünden Sonra Akdedilen Erteleme Sözleşmesinin Alacaklının Temerrütten Doğan Alacaklarından Feragati Anlamına Gelip Gelmediği Meselesi", İnÜHFD, 14(2), 2023, s.500-509. **İntihal** | **Plagiarism:** Bu çalışma intihal programında kontrol edilmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | **This article has been controlled via a plagiarism software and reviewed by at least two blind referees.**

EXTENDED SUMMARY

The time of performance may be delayed by law, court order and contract. If there is no legal provision or court decision regarding the deferral of the time of a performance, they can only delay the time of performance of the debt by mutual contract. If the creditor unilaterally extends an additional performance period to the debtor, there is no deferral. The contract for deferral of performance is an amendment contract that eliminates the current due date before or after the debt is due or takes a future date.

The timely performance of the debt is as important as the fulfillment of the debt. The parties agree on a time of performance when making a contract. However, it may not always be possible for the parties to perform their acts at the time of performance agreed. Thus, although delaying the execution time seems to be the debtor's interest, the creditor also has an interest. With the signing up of the deferral agreement, the debtor has additional time to perform his debt. Thus, it may be able to perform its debt at the end of the deferral period. On the other hand, in case of default, it avoids facing the legal consequences of default. If the creditor obtains his debt at the end of the deferral period, he can obtain his debt without the need to follow the debtor through litigation or forced execution. From this point of view, it is in the interest of both parties to delay the performance time. At this point, the deferral contract is also in the interest of the creditor, although it is mainly in the interest of the debtor. The conclusion of the deferral contract has very important legal consequences for the creditor and the debtor. The creditor cannot follow up and demand his receivables during the deferral period. The debt is not due during the deferral period and therefore, if the debtor is in default, the default ends. During the deferral period, the statute of limitations does not run, and the creditor cannot pretend a set off due to his receivables.

The deferral contract was not regulated in Turkish, German, Swiss Law and an indirect reference was made in certain provisions in the laws. However, since the time of performance is an essential factor in the debt relationship, changing the time of performance and moving it forward is an important subject that needs to be addressed in contractual relationships. Although the deferral contract has a place in German and Swiss legal doctrines, there is no monographic work on this subject in Turkish law. Our study has been written to contribute to the doctrine regarding the deferral of performance time.

The deferral contract can be concluded before or after the due date. Determining the moment when the deferral contract is made is important in terms of determining the legal consequences of the contract. The deferral contract concluded after the due date can be made before or after the debtor defaults. With the deferral agreement made before the debtor goes into default, a new due date is determined by taking the time of performance to a later date. With the deferral agreement concluded after the due date, if the debtor has not yet defaulted, the default is prevented. The debtor's default ends with the deferral agreement concluded after the debtor defaults. The creditor is prevented from exercising his optional rights regarding default. In this respect, the deferral agreement provides a great advantage for the debtor in all cases.

In practice, deferral contracts are encountered especially in construction contracts. In some cases, the contractor cannot perform its performance on the date agreed in the agreement and is in default. Since it is important for the employer to complete the work, a deferral contract is concluded with the contractor and additional time is given to the contractor. Problems arise when the contractor fails to fulfill his obligations at the end of the deferral period and defaults for the second time and the employer files a lawsuit. In such a case, the issue of whether the employer who has concluded a deferral contract waives the legal consequences of the first default has been the subject of court decisions and has been discussed in the doctrine. In cases where the creditor openly declares that he has waived or not receivable, there will be no conflict as the situation is clear. However, problems arise if the creditor does not make any declaration regarding his receivables arising from default. One of the views in the doctrine accepts that the creditor waives his receivables arising from the default in case a deferral contract is concluded after the default. According to the view that we agree with, who argues the opposite, the fact that the creditor only concludes a deferral agreement does not constitute a presumption that he has waived his receivables arising from default. If the creditor expressly declares that he has waived his receivables or if this result is reached in the concrete situation, it can be accepted that he waives the receivable. Otherwise, it is impossible to reach such a result. The conclusion of a deferral contract has a forward effect and eliminates the debtor's default. The deferral contract does not have any effect on the receivables arising before the contract is concluded. The receivables arising due to default before the deferral contract is concluded remain in existence. But it is also feasible for the creditor to conclude the release agreement with the defaulting debtor, depending on the condition that delays or disrupts the waiver of his receivables. In our study, it is aimed to evaluate the opinions about this situation, which is the subject of practice.

I. GİRİŞ

İfa zamanının ertelenmesi¹, borçluya borçlandığı edimi yerine getirmesi için edimin ifa zamanını etkileyen bir sürenin verilmesi olarak tanımlanabilir². İrade özerkliği ilkesine göre taraflar kanunun emredici hükümlerine riayet etmek şartıyla, bir sözleşmeyi akdedip akdetmeme özgürlüğüne sahip oldukları gibi sözleşmenin karşı tarafını, tipini ve içeriğini diledikleri gibi belirleyebilir ve sözleşmeye son verebilirler³. Bu ilke gereği sözleşmenin içeriğini belirleme imkânına sahip olan taraflar kendileri için artık uygun olmayan ifa zamanını erteleme sözleşmesi akdederek değiştirebilirler.

Erteleme⁴, kanunla, hâkim kararıyla veya sözleşme yoluyla yapılabilir⁵. Eğer kanun yoluyla veya mahkeme kararıyla bir erteleme hâli mevcut değilse ancak alacaklı ve borçlu aralarında anlaşarak ifa zamanını erteleyebilirler⁶. Erteleme sözleşmesi⁷, Türk Borçlar Kanunu'nda açıkça düzenlenmemiştir. Ancak TBK m.95 hükmünde, sürenin uzatılması hâlinde yeni sürenin ne zaman başlayacağı düzenlenmiş ve bu hükümlerle erteleme sözleşmesine dolaylı bir atıfta bulunulmuştur⁸.

Muacceliyet, borcun alacaklı tarafından borçudan talep edilebileceği zamanı ifade ederken; ifa edilebilirlik ise borçlunun borcunu ifa etmeye yetkili olduğu an olarak tanımlanabilir. Kural olarak muacceliyet ve ifa edilebilirlik aynı anda gerçekleşmektedir. Fakat bazı durumlarda borç muaccel olmamasına rağmen ifa edilebilir olabileceği gibi ifa edilebilir olmamasına rağmen muaccel olabilir⁹. Kanunî bir istisna bulunmadıkça bir borç muaccel olmasa bile ifa edilebilir durumdadır (TBK m.96) ve yapılan ifa geçerli olur¹⁰. Erteleme sözleşmesi borç muaccel olmadan önce veya sonra akdedilebilir. Borç muaccel olmadan önce akdedilen erteleme sözleşmesinde taraflar muaccel olmayan borcun ifa zamanını daha da ileriye alırlar. Borç muaccel olduktan sonra akdedilen erteleme sözleşmesi ile borcun ifa zamanı ileriye alınır ve mevcut muacceliyet ortadan kaldırılır. Her iki hâlde de erteleme süresi boyunca alacak muaccel değildir. Erteleme sözleşmesinin akdedilmesi, borcun istenebilirliğini engellemekle birlikte kural olarak borcun ifa edilebilirliğini ortadan kaldırmaz¹¹. Borç ertelense de ifa edilebilir durumdadır¹². Bu süre boyunca alacaklı alacağını dava ve takip edemez. Alacak muaccel olmadığından zamanaşımı işlemez¹³.

Erteleme sözleşmesinin hem alacaklı hem borçlu açısından önemli avantajları bulunur. Erteleme sözleşmesinin akdedilmesiyle borçluya borcunu ifa etmesi için taraflarca kararlaştırılan ifa zamanı dışında ek bir süre tanınmış olur. Bu bir bakıma borçluya ifa için son bir şans daha verilmesidir. Alacaklı ise alacağını hukukî yollar ile takip etmek zorunda kalmaksızın erteleme süresi sonunda elde etme imkânına sahip olabilir¹⁴. Borçlu erteleme süresi sayesinde temerrüde hiç düşmeden borcunu ifa etme imkânı elde edebilir. Böylelikle, temerrüt faizi, gecikme tazminatı gibi temerrüdün hukukî sonuçları ile karşılaşmak zorunda

¹ Bu çalışmada daha kısa ve anlaşılır olması için “İfa Zamanını Erteleme Sözleşmesi” yerine “Erteleme Sözleşmesi” ifadesi kullanılmaktadır.

² GLARNER, Hans: Die Stundung im schweiz. Obligationenrechte, Druck der Hans A. Gutzwiller Aktiengesellschaft, Zürich 1925, s.32.

³ İrade özerkliği ile ilgili detaylı bilgi için bkz. EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, N. 45, s.16; OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 18. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, N. 82, s.25; GÜVENÇ, Özgür: Sözleşmenin Kurulmasında İrade Açıklamalarının Yorumu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s.113.

⁴ Doktrinde erteleme yerine, “tecil”, “uzatma”, “temdit”, “mehil verme” gibi kelimelerin de kullandığı görülmektedir. TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s.804; TUNÇOMAĞ, Kenan: Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 1. Cilt, Altıncı Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1976, s.686; KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, Ankara 2020, s.699; KARACA ÖZ, Ayşe: İfa Zamanını Erteleme Sözleşmesi, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s.48; OĞUZMAN/ÖZ, s.339; EREN, N. 2951, s.1069.

⁵ LEU, Urs: “Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR”, in HONSELL, Heinrich/VOGT, Nedim Peter/WIEGAND, Wolfgang (Hrsg.), Basler Kommentar, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2011, Art. 75, N. 5, s.540; SCHRANER, Marius: “Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. Und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR)”, in GAUCH, Peter/SCHMID, Jörg, ZK Zürcher Kommentar Band/Nr. V/1e, Art. 68-96, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2000, Art. 75, N. 67, s.177; KRUGER, Wolfgang: “Schuldrecht Allgemeiner Teil (§ 241-310)”, in KRUGER, Wolfgang (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch BGB, Band 2, 8. Auflage, C.H.BECK Verlag, München 2019, N.22; KARACA ÖZ, s.17.

⁶ HAJEK, Rolf: Die Stundung. Wesen und Wirkung der Stundung im Bürgerlichen Recht, Handelsdruckerei C. Trute, Quakenbrück 1932, s.17.

⁷ Alman ve İsviçre hukuklarında, erteleme, “*stundung*”, erteleme sözleşmesi ise, “*stundungsvertrag*” olarak isimlendirilmektedir. ADDORISIO DE FEO, Raniero: Die Fälligkeit von Vertragsforderungen, Schulthess Verlag, Zürich 2011, s.268; WEBER, Rolf: “Schweizerisches Zivilgesetzbuch Das Obligationenrecht”, in HAUSHEER, Heinz (Hrsg.), Berner Kommentar Band VI 1. Abteilung, Die Erfüllung der Obligation, Art. 68-96, Stämpfli Verlag, Bern 2005, Art. 75, N. 40, s.262; SCHRANER, Art. 75, N. 82, s.180; KOSTKIEWICZ, Jolente Kren: “Schweizerisches Obligationenrecht”, in KOSTKIEWICZ, Jolente Kren/WOLF, Stephan/AMSTUTZ, Marc/FRANKHAUSER, Roland (Hrsg.), Orell Füssli Kommentar (OFK), 3., überarbeitete Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2016, Art. 75, N. 3, s.361.

⁸ YÜCE, Melek Bilgin: Alacaklı Borçlu Açısından İfa Zamanı, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, S.257; ADDORISIO DE FEO, s.268; KARACA ÖZ, s.19.

⁹ VON TUHR, Andreas/ESCHER, Arnold: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts, Dritte Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 1974, s.45; WEBER, Art. 75, N. 40, s.262.

¹⁰ ADDORISIO DE FEO, s.268; WEBER, Art. 75, N. 106, s.276; GÜMÜŞ, s.36.

¹¹ GÜMÜŞ, Mustafa Alper: “Muacceliyetin Ertelemesi”, Legal Hukuk Dergisi, 11(126), 2013, s.36; SCHRANER, Art. 75, N. 82, s.180; KARACA ÖZ, s.21.

¹² BGH NJW 1998, 2060, 2061. <https://beck-online.beck.de/Home> (Erişim: 01.08.2023).

¹³ KESSLER, Franz: Die Verjährungsverzicht im Schweizerischen Privatrecht, Schulthess Verlag, Zürich 2000, 18; KARACA ÖZ, s.20.

¹⁴ Erteleme sözleşmesi akdedilerek borçlunun iflâsı önlenir. Bu durumda alacaklı iflâs kurallarına tabi olmadan alacağına daha erken kavuşma imkânına sahip olabilir. GLARNER, s.16; ADDORISIO DE FEO, s.267; KARACA ÖZ, s.21.

kalmaz. Ancak bazı durumlarda erteleme sözleşmesi borçlu temerrüde düştükten sonra akdedilir. Böyle bir durumda alacaklının erteleme sözleşmesi akdetmesinin daha önce temerrüt sebebiyle ortaya çıkan alacaklarından feragat olarak kabul edilip edilemeyeceği hususu doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bu çalışmada erteleme sözleşmesi ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra söz konusu tartışma ele alınmaktadır.

II. GENEL OLARAK ERTELEME SÖZLEŞMESİ

A. Erteleme Sözleşmesinin Tanımı ve Unsurları

Erteleme sözleşmesi borç muaccel olmadan önce¹⁵ ya da sonra alacaklı ile borçlu arasında akdedilen¹⁶, mevcut muacceliyeti ortadan kaldıran veya ileri tarihe alan bir sözleşmedir¹⁷.

Bir sözleşmenin erteleme sözleşmesi olarak kabul edilebilmesi için belirli unsurları taşıması gerekir. Bu unsurlar; borcun ertelenmeye tabi bir borç olması, tarafların süre verme hususunda anlaşmaları ve muacceliyetin ötelenmesidir¹⁸.

Erteleme sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için öncelikle borcun ertelenmesi mümkün nitelikte bir borç olması gerekir. Borç, sözleşmeden doğabileceği gibi haksız fiilden veya sebepsiz zenginleşmeden doğabilir. Aile, eşya ya da miras hukukundan doğan edim yükümlülüklerinin de ertelenmesi mümkündür¹⁹. Yalnızca yapma borcu değil yapmama borcu da ertelenebilir²⁰.

Erteleme sözleşmesinin diğer bir unsuru, tarafların süre verme konusunda anlaşmış olmalarıdır. Alacaklının borçluya borcunu ifa etmesi için tek taraflı olarak süre vermesi erteleme sözleşmesi olarak nitelendirilemez. Alacaklı ve borçlunun borçluya erteleme süresi verileceğini kararlaştırmaları durumunda erteleme sözleşmesi meydana gelir. Taraflardan biri aralarında herhangi bir anlaşma olmadan kendi alacağını talep etmeksizin borcunu ifa ederse bu durumda erteleme sözleşmesinin bulunduğu söylenemez. Zira erteleme sözleşmesinin varlığından bahsedebilmek için tarafların bu konuda anlaşmış olmaları gerekir. Burada ancak bir tarafın diğer tarafa göstermiş olduğu bir müsamaha söz konusu olabilir. Alacaklı bu hâlde muaccel alacağını istediği zaman talep edebilir²¹.

Alacaklının alacağı için dava açmasını engellemekle beraber yapılan sözleşme muacceliyete etki etmiyorsa burada bir erteleme sözleşmesi bulunmaz. Erteleme sözleşmesi ile verilen süre muacceliyete etki etmelidir. Eğer verilen süre muacceliyete etki etmiyorsa, alacaklının alacağını dava etmesini engelleyen fakat muacceliyete etki etmeyen *pactum de non patendo* (alacağı talep etmeme anlaşması) söz konusu olabilir²².

B. Erteleme Sözleşmesinin Hukukî Niteliği

Erteleme sözleşmesi, Alman, İsviçre ve Türk hukuklarında açıkça düzenlenmemiştir. Ancak “sürenin uzatılması” başlıklı Türk Borçlar Kanunu m.95 hükmünde sürenin uzatılması durumunda yeni sürenin nasıl hesaplanacağı düzenlenerek bu hükümlerle erteleme sözleşmesine yalnızca dolaylı şekilde atıfta bulunulmuştur²³. Erteleme sözleşmesi ile borçluya ifa için süre verilmesi alacaklının ise buna karşı bir ivaz talep etmesi ya da ivazsız olarak sözleşmeyi akdetmesi, sözleşmenin asli unsurları niteliğindedir. Erteleme sözleşmesi unsurlarıyla kanunlarda detaylıca düzenlenmediğinden isimsiz sözleşme niteliğindedir²⁴.

Erteleme sözleşmesi ile alacağın ifa zamanı değiştirilerek²⁵ ötelenir²⁶. Erteleme sözleşmesi ile alacaklı alacağına ilişkin tasarrufta bulunur. Bu sebeple erteleme sözleşmesi bir tasarruf işlemi²⁷ niteliğindedir²⁸.

Bir borç ilişkisinde değişiklik yapmak için akdedilen sözleşmeye “*tadil sözleşmesi*” adı verilir²⁹. Erteleme sözleşmesi asıl sözleşmede taraflarca belirlenmiş olan ifa zamanını değiştirmek için akdedilen bir tadil sözleşmesi niteliğindedir. Erteleme sözleşmesi ile taraflar daha önceden kararlaştırılan ifa zamanını

¹⁵ Taraflar sözleşme kurulurken belirli şartların gerçekleşmesi durumunda borçluya erteleme süresi verileceğini kararlaştırabilirler. Burada esasen belirlenmiş olan bir ifa zamanı vardır ancak belirli durumların ortaya çıkması hâlinde borçluya ek süre tanınacaktır. “...Taraflar arasındaki kat karşılığı inşaat sözleşmesinin 2 ve 3. maddeleri uyarınca inşaatın teslim tarihi tadilat ruhsatının alındığı tarihten itibaren 24 ay olduğu, 30. madde gereğince inşaatın 3. maddenin 3. fıkkında tayin edilen sürede bitirilememesi halinde 6 aylık ilave süre verileceği hüküm altına alınmıştır...” Yargıtay 15. HD., 23.11.2011, E.2011/5829, K.2011/6794. www.legalbank.net (Erişim: 22.08.2023).

¹⁶ “... muaccel olacak veya olmuş bir alacağın muacceliyet tarihini daha sonraya da bırakabilirler, tecil edebilirler (erteleyebilirler). Şu halde zamanasını bu yeni ecelden itibaren işlemeye başlar...” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 03.11.1982, E.1981/11-34, K.1982/870. www.kazancı.com.tr (Erişim: 22.08.2023).

¹⁷ ÖZ, Turgut/ACAR, Faruk/GÖKYAYLA, Emre/DEVELİOĞLU, Murat: İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, C.2,3, Madde-83-206, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, m.95, N. 5, s.1357-1358; KOSTKIEWICZ, Art. 75, N. 3, s.361; KARACA ÖZ, s.48.

¹⁸ HAJEK, s.20-21; KARACA ÖZ, s.51.

¹⁹ GLARNER, s.35; HAJEK, s.21; KARACA ÖZ, s.51.

²⁰ HAJEK, s.21; GLARNER, s.35; KARACA ÖZ, s.51.

²¹ KOSTKIEWICZ, Art. 75, N. 3, s.361; KARACA ÖZ, s.54.

²² KOLLER, Alfred: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Stämpfli Verlag, Bern 2009, s.602; ADDORISIO DE FEO, s.277; KRUGER, N. 26; KARACA ÖZ, s.54.

²³ ADDORISIO DE FEO, s.268; KARACA ÖZ, S.19; YÜCE, s.257.

²⁴ WEBER, Art. 75, N. 102, s.275; SCHRANER, Art. 75, N. 67, s.177; GÜMÜŞ, s.21; KARACA ÖZ, s.77.

²⁵ Erteleme sözleşmesi borcun ifa zamanını değiştirir. Borcun yenilenmesine sebep olmaz. SCHRANER, Art. 75, N. 81, s.179; TUNÇOMAĞ, s.687; GÜMÜŞ, s.37; KARACA ÖZ, s.223. İsviçre Federal Mahkemesi’ne göre, borçluya erteleme süresi tanınması “yenileme” anlamına gelmemektedir. BGE 84 II 645, 16.12.1958 https://www.swisslex.ch/de/ (Erişim: 01.08.2023).

²⁶ VON TUHR/ESCHER, s.48; KOLLER, s.610; SCHRANER, Art. 75, N. 79, s.179.

²⁷ Alacak hakkının üzerinde tasarruf işlemi yapılarak içeriğinin değiştirilmesi mümkündür. Alacak hakkına ilişkin ödeme zamanı, faiz, yenilik doğuran hak, def’i gibi unsurlarda meydana gelecek değişiklik alacak hakkını doğrudan etkiler. Bu noktada yapılan işlem değiştirici nitelikte bir tasarruf işlemidir. VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah: Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı, On İki Levha Yayın, İstanbul 2014, s.111; KABAŞ TEZCAN, Esen: Kazandırmanın Hukukî Sebebi (Causa), Adalet Yayın, Ankara 2022, s.129; ERİN, N. 488, s.186, KARACA ÖZ, s.59.

²⁸ WEBER, Art. 75, N. 103, s.275; GLARNER, s.37; SCHRANER, Art. 75, N. 79, s.179; GÜMÜŞ, s.23; KARACA ÖZ, s.19.

²⁹ Tadil sözleşmesi ile ilgili detaylı bilgi için bkz. ÖZ, s.21.

değiştirerek ileri tarihe almaktadırlar. Erteleme sözleşmesi sadece borcun vadesini değiştirir, edim yüküne ilişkin herhangi bir etkisi yoktur. Bu yüzden, erteleme sözleşmesi, “edim yüküne etki etmeyen tadil sözleşmesi” niteliği taşır³⁰.

Borcun ifa zamanının değiştirilmesi için mevcut bir asıl sözleşmenin varlığı gerekir. Asıl sözleşmenin bulunmaması durumunda erteleme sözleşmesinin yapılması mümkün değildir. Bu yüzden, erteleme sözleşmesi niteliği gereği asıl sözleşmeye bağımlı bir sözleşmedir³¹.

Erteleme sözleşmesi bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Borçlar hukuku sözleşmesi kavramı hem borç sözleşmelerini hem tasarruf sözleşmelerini kapsar. Erteleme sözleşmesi borcun ifa zamanını değiştiren bir tasarruf sözleşmesi olduğundan borçlar hukuku sözleşmesi niteliğindedir³².

Erteleme sözleşmesinin akdedilmesiyle borcun muacceliyeti ötelenir veya ortadan kaldırılır. Her iki durumda da erteleme süresi boyunca borç muaccel değildir. Borçlunun borcun henüz muaccel olmadığına dair beyanı itiraz niteliğindedir³³. Erteleme süresi boyunca alacaklının alacağını talep etme hakkı bulunmamaktadır. Doktrinde³⁴ erteleme sözleşmesi, “hakkı geciktiren itiraz” olarak tanımlanmıştır. Çünkü erteleme sözleşmesi ile müeccel borcun muacceliyet tarihi daha ileriye alınır veya muaccel borcun muacceliyeti ortadan kaldırılır. Böylece erteleme sözleşmesi akdedilmesi talebin ilk defa veya yeniden ortaya çıkmasını geciktirir.

C. Erteleme Sözleşmesinin Kurulması

Erteleme sözleşmesi, alacaklı ve borçlunun karşılıklı birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur. Alacaklının borçluya tek taraflı olarak erteleme süresi vermesi mümkün değildir³⁵. Alacaklı erteleme süresi verirse ve borçlu bunu kabul ederse erteleme sözleşmesi kurulur.

Erteleme sözleşmesi, sözleşmenin kurulmasına ilişkin genel hükümlere tabidir. Erteleme sözleşmesinin konusu, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ya da imkânsız olamaz (TBK m.27). Aksi hâlde erteleme sözleşmesi kesin hükümsüz olur³⁶. Örneğin, alacaklı ile borçlunun daha önceden ödenmiş olan borca ilişkin olarak erteleme sözleşmesi akdetmesi hâlinde ertelemeye konu bir borç mevcut olmadığından imkânsızlık sebebiyle kesin hükümsüzlük söz konusu olur.

Erteleme sözleşmesi açıkça veya örtülü olarak yapılabilir³⁷. Bir tarafın erteleme önerisine diğer tarafın herhangi bir cevap vermeyerek sessiz kalması hâlinde erteleme sözleşmesinin mevcut olmadığının kabulü gerekir³⁸.

Erteleme sözleşmesi akdeden alacaklı alacağı üzerinde tasarrufta bulunup bunun sonucunda bir yükümlülük altına girdiğinden tam fiil ehliyetine sahip olmalıdır³⁹. Ayrıca alacaklının tasarruf yetkisi de bulunmalıdır⁴⁰. Borçlunun ise sahip olması gereken fiil ehliyetinin türü sözleşmenin ivazlı yapılp yapılmamasına göre farklılık gösterir. Eğer erteleme sözleşmesi bir ivaz karşılığında akdediliyorsa borçlunun tam fiil ehliyetine sahip olması gerekirken; erteleme sözleşmesi ivazsız olarak yapılmışsa borçlu bir yükümlülük altına girmeyeceğinden tam fiil ehliyetinin bulunması aranmamaktadır⁴¹.

Erteleme sözleşmesi, mevcut bir sözleşmedeki ifa zamanını değiştirdiğinden TBK m.13 gereği, ifa zamanını değiştirdiği asıl sözleşmenin şekline tabidir⁴². Eğer asıl sözleşme herhangi bir kanunî şekil şartına

³⁰ KARACA ÖZ, s.58; ÖZ, s.30.

³¹ ADDORISIO DE FEO, s.266; KARACA ÖZ, s.58.

³² “Borç sözleşmesi” ile “borçlar hukuku sözleşmesi” kavramları birbirinden farklıdır. Borç ilişkisi meydana getiren sözleşmelerle “borç sözleşmesi” denir. “Borçlar hukuku sözleşmesi” ise daha geniş kapsamlı olup hem borç sözleşmelerini hem tasarruf sözleşmelerini kapsar. TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s.52; EREN, N. 588, s.217.

³³ BUCHER, Eugen: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Schultess Verlag, Zürich 1988, s.405; WEBER, Art. 75, N. 106, s.276; SCHRANER, Art. 75, N. 79, s.179; VON TUHR/ESCHER, s.48; KARACA ÖZ, s.73; GÜMÜŞ, s.36; ÖZ, s.157.

³⁴ ÇUKADAR, Neslihan: Borç İlişkilerinde Def'i ve İtirazlar, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s.88.

³⁵ BECKER, Hermann: Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht BK, Berner Kommentar Art. 1-183 OR, Band/Nr. VI/1, Stämpfli Verlag, Bern 1941, Art. 75, N. 4, s.387; VON TUHR/ESCHER, s.47, dn. 29; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1006, s.339; ÖZ/ACAR/GÖKYAYLA/DEVELİOĞLU, N. 5, s.1357.

³⁶ Kesin hükümsüzlükle ilgili detaylı bilgi için bkz. BAŞ, Seda: Türk Borçlar Hukukunda İptal Edilebilirlik Yapıtırımı, Yetkin Yayınları, İstanbul 2022, s.14; KILIÇOĞLU, s.130; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s.374; EREN, N. 1041, s.375.

³⁷ HONSELL, Heinrich: Kurzkommentar OR Art. 1-529, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2009, Art. 75, N. 8; EREN, Fikret/DÖNMEZ, Ünsal: Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt III, M. 83-206, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2022, m. 95, N. 2, s.2073; TUNÇOMAĞ, s.686-687; SCHRANER, Art. 75, N. 73, s.178; WEBER, Art. 75, N. 103, s.275; EREN, N. 2952, s.1070; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1006, s.339; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s.804; KARACA ÖZ, s.20.

³⁸ “..Yanlar arasında biçimine uygun olarak Giresun 2. Noterliği'nde düzenlenen 27.01.1999 gün 1067 yevmiye nolu Düzenleme Şeklinde Kat Karşılığı İnşaat Yapım ve Gayrimenkul Satış Vaadi Sözleşmesinin 7. maddesinde arsa sahiplerine ait bağımsız bölümlerin 20.04.1999 tarihinden itibaren 36 ay içerisinde anahtar teslimi bitirilmesi kabul edilerek teslim için kesin vade kararlaştırılmış, 15. maddede de, süresinde teslim edilmeme halinde arsa sahiplerine düşen her bir daire için aylık 200 DM tazminatı yüklenici kooperatifçe ödeneceği kabul edilmiştir. Buna göre teslimi gereken tarih 20.04.2002 olup, yüklenicinin süre uzatım talebine cevap vermemesi zımni kabul anlamına gelmeyeceği ve teslimi gereken tarihin arsa sahiplerince uzatıldığı yasal yüklenicilerle kanıtlanmadığından bu tarihin değiştirilmediğinin ve yasal süre uzatım koşullarının oluşmadığının kabulü gerekir...” Yargıtay 15. HD., 10.12.2009, E.2008/7723, K.2009/6681. www.legalbank.net (Erişim: 22.08.2023).

³⁹ GLARNER, s.37; KARACA ÖZ, s.123.

⁴⁰ ADDORISIO DE FEO, s.268; VON TUHR/ESCHER, s.47; GLARNER, s.37; SCHRANER, Art. 75, N. 73, s.178; WEBER, Art. 75, N. 103, s.275; KARACA ÖZ, s.123; ÖZ/ACAR/GÖKYAYLA/DEVELİOĞLU, N. 8, s.1360; YÜCE, s.261.

⁴¹ GLARNER, s.37; KARACA ÖZ, s.123.

⁴² Doktrinde bazı yazarlar, borcun ifa zamanını ötelediği ve buna bağlı olarak talep hakkını geçici olarak ortadan kaldırdığından, erteleme sözleşmesine sözleşmenin tadiline ilişkin kuralın değil ibra sözleşmesine ilişkin istisnai şekil kuralının uygulanması gerektiğini belirtmektedirler. Bu yüzden erteleme sözleşmesi de ibra sözleşmesi gibi şekle tabi olmadan akdedilmelidir. Detaylı bilgi için bkz. BUCHER, s.404; GÜMÜŞ, s.34.

bağlı değilse erteleme sözleşmesi de şekle tabi olmadan akdedilebilir⁴³. Tarafların iradî şekil şartı kararlaştırmaları durumunda erteleme sözleşmesi şekle tabi değildir. Çünkü TBK m.13 hükmü iradî şekil şartının kabul edildiği durumlarda uygulanmamaktadır⁴⁴. Asıl sözleşmenin herhangi bir şekil şartına tabi olmaması hâlinde onu değiştiren erteleme sözleşmesinin iradi olarak şekle tabi kılınması mümkündür. Böyle bir durumda sadece erteleme sözleşmesi iradi şekle tabi olur⁴⁵.

Özel hükümlerde erteleme sözleşmesine ilişkin bir şekil şartı yer almaktaysa sözleşme bu şekil şartına uygun olarak yapılmalıdır⁴⁶. Örneğin, TBK m.442/II hükmüne göre, bir hukukî ilişki işçinin aracılık etmesi sayesinde kurulmuş ise üçüncü kişinin üstlendiği borç, hizmet sözleşmesinin sona ermesinden sonra tamamen ya da kısmen ifa edilecekse altı aya; dönemsel edimler içeren bir ilişki mevcutsa bir yıla; sigorta sözleşmelerinde veya ifası altı aydan uzun bir süreye yayılan işlerde ise iki yıla kadar yazılı bir anlaşma ile ertelenebilir. Burada “yazılı bir anlaşma” ifadesi ile erteleme sözleşmesi için özel bir şekil şartı öngörülmüştür.

III. ERTELEME SÖZLEŞMESİNİN GENEL OLARAK TARAFLAR BAKIMINDAN SONUÇLARI

Erteleme sözleşmesi taraflar bakımından önemli hukukî sonuçlar doğurur. Erteleme sözleşmesinin taraflar bakımından sonuçları denildiğinde akla, muacceliyet, borçlu temerrüdü ve zamanaşımı bakımından sonuçları gelmektedir.

Erteleme sözleşmesinin akdedilmesi, muacceliyet tarihini öteleyerek veya mevcut muacceliyeti ortadan kaldırmır⁴⁷. Erteleme sözleşmesi müccel borç için akdedildiğinde borcun muacceliyeti daha ileri bir tarihe ertelenir, böylece yeni bir ifa zamanı belirlenmiş olur. Erteleme sözleşmesinin muccel borç için akdedilmesi durumunda alacağın muacceliyeti ortadan kalkar ve erteleme süresi boyunca alacak muccel durumda olmaz.

Alacaklı erteleme süresi boyunca alacağını dava edemez ve cebri icra yoluyla takip edemez⁴⁸. Erteleme sözleşmesinin akdedilmesi, borcun istenebilirliğini engeller fakat kural olarak borcun ifa edilebilirliğini ortadan kaldırmaz⁴⁹. Borç ertelenmiş olsa bile ifa edilebilir durumdadır⁵⁰. Bu sebeple yapılan ifa geri istenemez⁵¹. Erteleme süresi boyunca alacaklı takas talebinde bulunamaz⁵².

Erteleme sözleşmesinin muacceliyetle sıkı ilişkisi bulunan borçlu temerrüdü ve zamanaşımı bakımından da sonuçları ortaya çıkar. Müccel borç için zamanaşımı henüz işlemeye başlamamış olduğundan sözleşmenin zamanaşımına etkisi bulunmaz. Ancak muccel borç için akdedilen erteleme sözleşmesi zamanaşımını keser⁵³. Zira borçlu erteleme sözleşmesi akdederek örtülü de olsa borcunu ikrar etmiştir. Borcun ikrarı, TBK m.154/I hükmünde zamanaşımını kesen sebep olarak düzenlendiğinden erteleme sözleşmesi akdedildiğinde alacağın zamanaşımı⁵⁴ kesilir⁵⁵. Erteleme süresi dolduğunda zamanaşımı ilk defa veya yeniden işlemeye başlar⁵⁶.

Erteleme, erteleme süresi dolduğunda sona erer⁵⁷ ve borç ilk defa veya tekrar muccel hâle gelir⁵⁸. Eğer erteleme sözleşmesi borçlu temerrüde düştükten sonra akdedilirse borçlu temerrüdü sona erer. Erteleme süresi dolup borçlu borcunu hâlen ifa etmemişse ikinci kez temerrüde düşebilir.

⁴³ OĞUZMAN/ÖZ, N. 1006, s.339; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s.804; YÜCE, s.258; KARACA ÖZ, s.139; ÖZ/ACAR/GÖKYAYLA/DEVELİOĞLU, N. 7, s.1359.

⁴⁴ VON TUHR, Andreas/PETER, Hans: Allgemeiner Teil des Eschweizerischen Obligationenrechts, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 1979, s.242; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1006, s.339.

⁴⁵ ÖZ, Kerem: Tadil Sözleşmesi, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015, s.108.

⁴⁶ ADDORISIO DE FEO, s.268; ÖZ, s.156-157; GÜMÜŞ, s.35.

⁴⁷ GAUCH, Peter/SCHLUEP, Walter R/SCHMID, Jörg/EMMENEGGER, Susan: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, Band II, Schulthess Verlag, Zürich 2020, N. 2188, s.24; LORENZ, Stephan: “BeckOK BGB”, in Bamberger, HEINZ, Georg/ROTH, Herbert/HAU, Wolfgang/POSECK, Roman (Hrsg.), 53. Edition, C.H.BECK Verlag, München 2020, Rn. 15; LEU, Art. 75, N. 5, s.540; HONSELL, N. 8, s.378; WEBER, Art. 75, N. 99, s.274; SCHRANER, Art. 75, N. 67, s.177.

⁴⁸ GLARNER, s.46; KARACA ÖZ, s.220.

⁴⁹ SCHRANER, Art. 75, N. 82, s.180; KARACA ÖZ, s.21; GÜMÜŞ, s.36.

⁵⁰ BGH NJW 1998, 2060, 2061. <https://beck-online.beck.de/Home> (Erişim: 01.08.2023).

⁵¹ SCHRANER, Art. 75, N. 82, s.180.

⁵² ARAL, Fahrettin: Türk Borçlar Hukukunda Takas, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s.71; ADDORISIO DE FEO, s.274; GLARNER, s.59; SCHRANER, Art. 75, N. 83, s.180; WEBER, Art. 75, N. 106, s.276; EREN/DÖNMEZ, N. 5, s.2074; TUNÇOMAĞ, s.687; KARACA ÖZ, s.222.

⁵³ Alman Medeni Kanunu (BGB) paragraf 205'te borçlunun alacaklıyla yapmış olduğu sözleşmede borcun ifasından kaçınmaya yetkili olduğu müddetçe zamanaşımının duracağı düzenlenmiştir. Doktrindeki bazı yazarlar ilgili hükümden yola çıkarak, erteleme süresi boyunca zamanaşımının duracağı kabul etmektedirler. VÖLKER, Lutz: Bürgerliches Recht Kompakt, 3. Auflage, Books on Demand, Norderstedt 2018, s.39; FORSTER, Christian: Allgemeiner Teil des BGB, C.F. Müller Verlag, Heidelberg 2010, s.7.

⁵⁴ Doktrinde erteleme sözleşmesi akdedilmesinin zamanaşımını durduracağına ilişkin görüşler bulunmaktadır. Bkz. SPIRO, Karl: Die Begrenzung privater Rechte durch Verjährungs-, Verwirkungs- und Fatafristen: Die Verjährung der Forderungen, Band I, Stämpfli Verlag, Bern 1975, s.38; ERDEM, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010, s.279; WEBER, Art. 75, N. 106, s.276; EREN, N. 2955, s.1071; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1007, s.339.

⁵⁵ KOSTKIEWICZ, Art. 75, N. 3, s.361; ÖZ/ACAR/GÖKYAYLA/DEVELİOĞLU, N. 5, s.1357; KARACA ÖZ, s.199.

⁵⁶ Erteleme sözleşmesinin alacağın zamanaşımını kestiğine ilişkin Yargıtay kararı için bkz. “... muccel olacak veya olmuş bir alacağın mucceliyet tarihini daha sonraya da bırakabilirler, tecil edebilirler (erteleyebilirler). Şu halde zamanaşımı bu yeni ecelden itibaren işlemeye başlar..” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. 03.11.1982, E.1981/11-34, K.1982/870. www.kazanci.com.tr (Erişim: 01.08.2023).

⁵⁷ LEU, Art. 75, N. 5, s.540; SCHRANER, Art. 75, N. 84, s.180; KRUGER, N. 24.

⁵⁸ SCHRANER, Art. 75, N. 84, s.180.

IV. ERTELEME SÖZLEŞMESİNİN BORÇLU TEMERRÜDÜ BAKIMINDAN SONUÇLARI

Borçlu temerrüdü, borçlunun ifası mümkün borcunu kararlaştırılan ifa zamanında yerine getirmemesidir⁵⁹. Borçlu temerrüdünün şartları; edimin ifasının imkânsız olmaması, borcun muaccel olması, borçluya ihtar⁶⁰ yapılması⁶¹, alacaklının ifayı kabul edecek durumda olması, borçlunun edimi ifadan kaçınma hakkının mevcut olmaması ve borçlunun borcunu ifa etmemesinin borca aykırılığa sebebiyet vermesidir⁶².

Erteleme sözleşmesinin borç muaccel olmadan veya borç muaccel olduktan sonra akdedilmesi borçlu temerrüdü bakımından farklı sonuçlar meydana getirmektedir. Diğer yandan muaccel bir borç için akdedilen erteleme sözleşmesi borçlu temerrüdünden önce akdedilebileceği gibi borçlunun temerrüde düşmesinden sonra da yapılabilir.

A. Borç Muaccel Olmadan Akdedilen Erteleme Sözleşmesi

Erteleme sözleşmesi borç müaccel hâldeyken akdedilebilir. Erteleme sözleşmesi ile mevcut muacceliyet tarihi değiştirilerek öteleneceğinden borcun ifası için yeni bir ifa zamanı belirlenmiş olur⁶³. Artık ifa zamanı erteleme sözleşmesiyle tarafların kararlaştırmış oldukları tarihtir.

Borç muaccel olmadan önce borçlu temerrüde düşmüş olmayacağından, erteleme sözleşmesinin borçlu temerrüdü bakımından bir etkisi bulunmaz.

B. Borç Muaccel Olduktan Sonra Akdedilen Erteleme Sözleşmesi

Erteleme sözleşmesi borç muaccel olduktan sonra akdedilebilir. Bu hâlde iki farklı durum söz konusu olabilir. İlkinde borç muaccel olmuş ve borçlu temerrüde düşmüştür. Diğer durumda ise borç muaccel olmakla beraber temerrüdün şartları gerçekleşmemiş ve dolayısıyla borçlu temerrüdü ortaya çıkmamıştır. Bu hâlde erteleme sözleşmesi ile muacceliyet ortadan kalkar.

Borçlu temerrüde düştükten sonra yapılan erteleme sözleşmesi ise muacceliyeti ortadan kaldıracığından borçlu temerrüdünü de sona erdirir⁶⁴. Alacaklı erteleme süresi boyunca alacağını borçludan talep edemez. Erteleme süresi dolduğunda borçlu borcunu hâlen ifa etmemişse alacak tekrar muaccel olacağından borçlu temerrüdü de gündeme gelebilir⁶⁵.

V. BORÇLU TEMERRÜDE DÜŞTÜKTEN SONRA AKDEDİLEN ERTELEME SÖZLEŞMESİNİN MEVCUT TEMERRÜDÜN SONUÇLARINA ETKİSİ

Erteleme sözleşmesi borçlu temerrüde düştükten sonra akdedilebilir. Bu durumda erteleme süresi boyunca muacceliyet ortadan kalkacağından temerrüt de sona erer. Borçlu gecikme tazminatından ve beklenmedik hâl sebebiyle sorumluluktan kurtulmuş olur ve para borcu söz konusu ise erteleme süresi boyunca temerrüt faizi ve aşkın zarar ödemez⁶⁶. Diğer yandan erteleme borçlu temerrüdünü ortadan kaldıracığından karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde alacaklının seçimlik haklarını kullanmasını engeller⁶⁷.

Borçlu temerrüde düştükten sonra erteleme sözleşmesinin akdedilmesi nitelikleri uygun düştüğü ölçüde tüm sözleşmeler için mümkündür. Ancak uygulamada bilhassa inşaat sözleşmelerinde yüklenicinin ve iş sahibinin erteleme sözleşmesini yüklenici borçlu temerrüdüne düştükten sonra akdettikleri görülmekte ve devamında bazı sıkıntılar gündeme gelmektedir. İnşaatın teslim edileceği tarih taraflarca sözleşmede belirlenir. Fakat bazı durumlardan dolayı yüklenici kararlaştırılan tarihte inşaatı teslim borcunu yerine getiremeyebilir⁶⁸. Alacaklı temerrüde ilişkin seçimlik haklarını kullanmak yerine uzun süredir iş yaptığı borçluya borcunu ifa etmesi için son bir şans vermek isteyebilir. Yüklenici ve iş sahibi temerrütten sonra teslim zamanının ileriye alınmasına ilişkin bir erteleme sözleşmesi akdedebilirler. Borçlu temerrüdünden sonra akdedilen ve yükleniciye ek süre verilmesinin kararlaştırıldığı erteleme sözleşmesi temerrüdü sona erdirir⁶⁹. Bu süre içerisinde muacceliyet söz konusu olmadığı için temerrüde ilişkin hukukî sonuçlar da ortaya çıkmaz. Yüklenici erteleme süresi içerisinde borcunu ifa etmek için uğraşır ama bu süre içerisinde de inşaatı

⁵⁹ BUZ, Vedat: Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 1998, s. 100; BUCHER, s.356; EREN, N. 3398, s.1222; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1498, s.490.

⁶⁰ Eğer alacaklı ihtarda borçluya ifa için ek bir süre vermişse, bunun ifanın ertelenmesi önerisi olarak kabulü mümkündür. Uygulamada ihtar yapılırken ek süre verildiğine rastlanmaktadır. Ek süre verilmesi ihtarın geçerliliği için gerekli değildir. Somut olayın özellikleri değerlendirildiğinde ek sürenin borcu erteleme amacıyla ya da edimin derhal ifasından vazgeçmek amacıyla verildiği sonucuna ulaşırsa, sürenin dolmasıyla beraber ihtarın sonuçları ortaya çıkar. EREN, N. 3414, s.1227; BUCHER, s.359.

⁶¹ Türk Borçlar Kanunu m.117/1 hükmüne göre, borçlunun temerrüde düşürülmesi için kural olarak alacaklının ihtarda bulunması gerekmektedir. Fakat bazı durumlarda borçlunun temerrüde düşmesi için kanun koyucu tarafından ihtar gerekli görülmemiştir. TBK m.117/II hükmüne göre, “Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşme ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur.” Bu tür durumlarda kanun koyucu “ihtar ilkesi”nden ayrılarak bir düzenleme yapmıştır. EREN/DÖNMEZ, N. 26, s.2358; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1507, s.492.

⁶² TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s.912; BUZ, s.101; EREN, N. 3405, s.1225; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1501, s.490.

⁶³ KARACA ÖZ, s.191; ÖZ/ACAR/GÖKYAYLA/DEVELİOĞLU, N. 11, s.1361.

⁶⁴ LEU, Art.75, N. 5, s.540; SCHRANER, Art. 75, N. 79, s.179; TUNÇOMAĞ, s.687; ÖZ/ACAR/GÖKYAYLA/DEVELİOĞLU, N. 12, s.1361; KARACA ÖZ, s.192.

⁶⁵ Erteleme sözleşmesi yapılırken ifa zamanının herhangi bir vadeye, şarta, bir olayın meydana gelmesine ya da muacceliyet ihbarına bağlanması mümkündür. YÜCE, s.265.

⁶⁶ BUCHER, s.405; SCHRANER, Art. 75, N. 80, s.179; WEBER, Art. 75, N. 106, s.276; KARACA ÖZ, s.217.

⁶⁷ KARACA ÖZ, s.217.

⁶⁸ Teslim borcunun ifa zamanına ilişkin detaylı bilgi için bkz. KOCAAĞA, Köksal: İnşaat Sözleşmesi, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014, s.122 vd; AYAN, Serkan: İnşaat Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s.95.

⁶⁹ OĞUZMAN/ÖZ, N. 1007, s.339; KARACA ÖZ, s.218; YÜCE, s.272.

teslim edemez, ikinci kez temerrüde düşerse iş sahibi alacakları için mahkemeye başvurduğunda problemler ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda yüklenici ile erteleme sözleşmesi akdeden iş sahibinin ilk temerrütten doğan alacaklarından feragat etmiş sayılıp sayılmayacağı konusu doktrinde tartışmalıdır.

Mevcut durumdan ya da tarafların iradelerinden erteleme sözleşmesi akdedilmesiyle birlikte alacaklının temerrüt alacaklarından vazgeçtiği veya vazgeçmediği anlaşılıyor ise herhangi bir ihtilaf ortaya çıkmaz⁷⁰. Somut durum veya tarafların iradeleri çerçevesinde alacağa ilişkin sonuç kesinlik kazanır. Alacaklı, erteleme sözleşmesi yaparken temerrütten doğan alacaklarını da örneğin temerrüt faizini saklı tutmuşsa onun faizi talep edebileceğine ilişkin bir şüphe bulunmaz. Diğer yandan, eğer durumdan veya tarafların anlaşmalarından alacaklının mevcut temerrüt alacaklarından vazgeçtiği sonucuna ulaşırsa artık geçmiş döneme ilişkin olarak tazminat talebi söz konusu olmaz. Zira böyle bir durumda erteleme sözleşmesi ile beraber ibra sözleşmesi de yapılmıştır⁷¹. Erteleme sözleşmesi ile birlikte akdedilen ibra sözleşmesi bozucu veya geciktirici şarta bağlı olarak yapılabilir⁷². Taraflar borçlunun tekrar temerrüde düşmemesi bozucu şartına bağlı olarak erteleme sözleşmesinin yanında ibra sözleşmesi akdedebilirler. Böyle bir durumda erteleme süresi sonuna kadar borç ifa edilmediği takdirde ibra sözleşmesinin hükümsüz olacağını kararlaştırabilirler. Örneğin, alacaklı borçluya şu an alacaklarımdan vazgeçiyorum yeter ki borcunu kararlaştırdığımız tarihte yerine getir ama borcunu altı ay içerisinde ifa etmezsen eski alacaklarımı da talep edeceğim dediğinde ibra sözleşmesi bozucu şarta bağlı olarak akdedilmiş olur. Borçlu borcunu erteleme süresinin sona ermesine rağmen yerine getirmez ve ikinci kez temerrüde düşerse bu durumda bozucu şartın gerçekleşmesi nedeniyle ibra sözleşmesi hükümsüz olur⁷³. Alacaklı bu durumda hem ilk temerrütten hem de ikinci temerrütten doğan alacaklarının yerine getirilmesini borçludan isteyebilir. Alacaklı ve borçlu erteleme sözleşmesi akdederek borçlunun borcunu erteleme süresi içerisinde ifa etmesi hâlinde alacaklının önceki temerrüdün hukukî sonuçlarını da talep etmeyeceğini kararlaştırabilir. Bu hâlde ise ibra sözleşmesi borçlunun bir daha temerrüde düşmemesi geciktirici şartına bağlı olarak yapılmıştır⁷⁴. Borçlu borcunu ifa ettiği takdirde geciktirici şart gerçekleştiğinden ibra sözleşmesi hüküm doğurmaya başlar. Örneğin, alacaklı borçluya sen yeter ki anlaştığımız tarihte borcunu yerine getir öyle olursa geçmişteki alacaklarımdan da feragat edeceğim dediğinde ibra sözleşmesi geciktirici şarta bağlı olarak yapılmıştır. Borçlu borcunu kararlaştırılan tarihte yerine getirdiği takdirde geciktirici şart gerçekleşir ve alacaklı temerrütten doğan alacaklarını artık talep edemez.

Asıl sorun tarafların yaptıkları erteleme sözleşmesinden alacaklının mevcut temerrüt alacağından feragat edip etmediğinin anlaşılacağı zamanlarda ortaya çıkmaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre⁷⁵, temerrütten sonra erteleme sözleşmesi akdeden alacaklı temerrütten doğan haklarından feragat etmektedir. Doktrindeki aksini savunan ve bizim de katıldığımız diğer görüşe göre⁷⁶ ise, somut olayda alacaklının ilk temerrüdün hukukî sonuçlarından feragat ettiğini gösteren bir emarenin bulunmaması veya alacaklının açıkça hakkından feragat etmemesi hâlinde alacaklı ilk temerrüdün hukukî sonuçlarını da borçludan isteyebilir. Alacaklının borçlu ile erteleme sözleşmesi yapması ilk temerrütten doğan mevcut alacaklarından vazgeçtiğine dair bir karine oluşturmaz⁷⁷. Yine doktrinde aynı fikri savunan görüşe göre⁷⁸, ivazsız bir erteleme sözleşmesi yapılması hâlinde alacaklının mevcut alacaklarından feragat etmediği ve alacakların varlıklarını sürdürdüğü kabul edilmelidir. Zaten ivazsız olarak borcunu daha ileri bir tarihte ödeme hususunda anlaşma yapan borçlunun hukuken daha avantajlı bir konuma getirilmesi için herhangi bir sebep bulunmamaktadır. Burada temerrütten sonra yapılan erteleme sözleşmesi yalnızca temerrüdü sona erdirir. Fakat temerrüdün daha önceden gerçekleşen hukukî sonuçlarını ortadan kaldırmaz⁷⁹.

⁷⁰ YÜCE, s.273.

⁷¹ YÜCE, s.273.

⁷² KARACA ÖZ, s.219; YÜCE, s.273.

⁷³ KARACA ÖZ, s.219.

⁷⁴ KARACA ÖZ, s.219; YÜCE, s.273.

⁷⁵ Temerrütten sonra erteleme anlaşmasının yapılmış olması müteahhidin temerrüde düşmesini engellemez ancak erteleme sözleşmesiyle beraber temerrüt son bulur. BÜYÜKAY, Yusuf: Eser Sözleşmesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014, s.222.

⁷⁶ BECKER, Art. 75, N. 4, s.387; WEBER, Art.75, N. 109, s.277; BUCHER, s. 405; SCHRANER, Art. 75, N. 80, s.179; OĞUZMAN/ÖZ, N. 1007, s.339; EREN/DÖNMEZ, N. 5, s.2074; EREN, N. 2955, s.1070; YÜCE, s.271; GÜMÜŞ, s.35-36; KARACA ÖZ, s.219.

⁷⁷ “Borçlunun ikinci kez temerrüde düşmesi durumunda hem önceden ortaya çıkmış olan temerrüt sonuçları ve hem ikinci kez ortaya çıkan yeni temerrüt sonucunda meydana gelen gecikme zararları talep edilebilir.” GERNHUBER, Joachim: Die Erfüllung und ihre Surrogate, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 1983, s.79; GLARNER, s.53-54; ADDORISIO DE FEO, s.273; YÜCE, s.274.

⁷⁸ WEBER, Art. 75, N. 109, s.277; BUCHER, s.405; SCHRANER, Art. 75, N. 80, s.179; GÜMÜŞ, s.36.

⁷⁹ “Dava, davacılar akit bağımsız bölümlerin tesliminde gecikme nedeniyle kira tazminatının tahsili istemine ilişkindir. Sözleşmede belirlenen tarihte teslimin gerçekleşmemesi üzerine taraflar 19.3.1998 tarihli ek sözleşmeyi imzalayarak, teslim tarihini 2.4.1999 tarihine ertelemişlerdir. Ek sözleşmenin 3.b maddesinde 2.4.1999 tarihinde teslimin gerçekleşmemesi durumunda, geçmiş kira tazminatları için davalı yüklenicinin 80.000.000.000 liralık senet vermesi kararlaştırılmıştır. Davacılar akit bağımsız bölümlerin 2.4.1999 tarihinde teslim edilmemesi üzerine 12.7.1999 tarihinde tespit yaptırılmış, daha sonra da bu dava açılmıştır. Bu davada 26.12.1994 tarihinden tespit tarihi olan 12.7.1999 tarihine kadar geçen süre için kira tazminatı istenmiştir. Taraflar arasındaki ek sözleşme uyarınca 2.4.1999 tarihinde davacı tarafa akit bağımsız bölümlerin teslimi gerçekleşmediğinden, davacı taraf ilk sözleşmedeki düzenlemeye göre kira tazminatı isteğinde haklıdır. Davalı yüklenici kooperatif vekili cevap dilekçesinde, davacılar akit bağımsız bölümleri 1999 yılı Haziran ayında teslim ettiklerini savunmuşsa da, bu savunmasını ispatlayamamıştır. Teslimi ispatlama yükü davalı yüklenicidedir. Mahkemece yazılı gerekçe ile davanın reddi doğru olmuştur.” Yargıtay 15. HD., 07.10.2004, E.2004/5139, K.2004/4931. www.kazancı.com.tr (Erişim: 01.07.2023).

VI. SONUÇ

Erteleme sözleşmesinin akdedilmesinin taraflar açısından önemli hukukî sonuçları bulunmaktadır. Erteleme sözleşmesi borç muaccel olmadan önce veya sonra akdedilebilir. Erteleme sözleşmesinin yapılmasıyla muaccel borç için mevcut olan muacceliyet ortadan kalkar. Müeccel borç için erteleme sözleşmesi akdedildiğinde ise, taraflarca daha önceden kararlaştırılmış olan muacceliyet tarihi ileriye alınır. Böylece taraflar müeccel borç için erteleme sözleşmesi ile yeni bir ifa tarihi belirlemiş olurlar. Erteleme süresi boyunca borç muaccel değildir. Buna bağlı olarak borçlu temerrüdü gerçekleşmişse ortadan kalkar, zamanaşımı işlemez, alacaklı alacağını talep ve dava edemez ve takas ileri süremez.

Erteleme sözleşmesinin akdedilmesiyle -eğer borçlu temerrüde düşmüşse- borçlu temerrüdü sona erer. Alacaklının borçluya erteleme sözleşmesi yapmasının alacaklının temerrütten doğan alacaklarından feragat anlamına gelip gelmediği hususu uygulamada karşılaşılan ve doktrinde tartışılan bir konu olmuştur. Özellikle uzun süreli inşaat sözleşmelerinde iş sahibi ve yüklenici, yüklenici temerrüde düştükten sonra erteleme sözleşmesi akdetmektedirler. İş sahibi erteleme süresinin sonunda inşaatın teslim edileceğini düşünmekte ve borçlu temerrüdüne ilişkin seçimlik haklarını kullanmak yerine yükleniciyle erteleme sözleşmesi yapmaktadır. Fakat borçlu erteleme süresi içerisinde de borcunu ifa edemeyip ikinci kez temerrüde düştüğünde ve alacaklı ilk temerrütten doğan alacaklarını da talep etmek için mahkeme başvurduğunda ihtilaflar yaşanmaktadır. Eğer mevcut durumdan ya da tarafların iradelerinden erteleme sözleşmesi ile beraber alacaklının temerrütten doğan alacaklarından vazgeçip vazgeçmediği kesin bir şekilde anlaşılırsa burada hukuken herhangi bir tartışmalı durum söz konusu olmaz.

Alacaklı erteleme sözleşmesi ile beraber temerrütten doğan alacaklarından feragatine ilişkin bir ibra sözleşmesi akdedebilir. Söz konusu ibra sözleşmesi geciktirici ya da bozucu şarta bağlı olarak yapılabilir. Böyle bir durumda taraflar alacaklara ilişkin bir sözleşme yaptıklarından herhangi bir sorun gündeme gelmez. Ancak somut durumdan veya tarafların anlaşmalarından bir sonuca ulaşmak mümkün değilse alacaklının temerrütten doğan alacaklarından feragat edip etmediği hususu doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki görüşlerden birine göre, temerrütten sonra akdedilen erteleme sözleşmesi alacaklının ilk temerrütten doğan alacaklarından feragati anlamını taşır. Alacaklı artık borçludan temerrüde ilişkin herhangi bir alacak talep edemez. Doktrinde katıldığımız diğer görüşe göre ise, temerrütten sonra alacaklının borçluya erteleme sözleşmesi yapmış olması temerrütten doğan mevcut alacaklarından feragat ettiğine ilişkin karine teşkil etmez. Erteleme sözleşmesi ileriye etkili sonuç doğurur ve sadece borçlu temerrüdünü ortadan kaldırır. Dolayısıyla alacaklının ilk temerrütten doğan alacakları ortadan kalkmaz. Alacaklı, temerrütten doğan alacaklarını borçludan talep edebilir.

KAYNAKÇA

- ADDORISIO DE FEO, Raniero: Die Fälligkeit von Vertragsforderungen, Schulthess Verlag, Zürich 2011.
- ARAL, Fahrettin: Türk Borçlar Hukukunda Takas, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.
- AYAN, Serkan: İnşaat Sözleşmesinde Yüklenicinin Temerrüdü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.
- BAŞ, Seda: Türk Borçlar Hukukunda İptal Edilebilirlik Yaptırımı, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, İstanbul 2022.
- BECKER, Hermann: Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht BK, Berner Kommentar Art. 1-183 OR, Band/Nr. VI/1, Stämpfli Verlag, Bern 1941.
- BUCHER, Eugen: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 1988.
- BUZ, Vedat: Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 1998.
- BÜYÜKAY, Yusuf: Eser Sözleşmesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.
- ÇUKADAR, Neslihan: Borç İlişkilerinde Def'i ve İtirazlar, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- ERDEM, Mehmet: Özel Hukukta Zamanaşımı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2019.
- EREN, Fikret/DÖNMEZ, Ünsal: Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt III, M. 83-206, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2022.
- FORSTER, Christian: Allgemeiner Teil des BGB, C.F. Müller Verlag, Heidelberg 2010.
- GAUCH, Peter/SCHLUEP, Walter R/SCHMID, Jörg/EMMENEGGER, Susan: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, Band II, Schulthess Verlag, Zürich 2020.
- GERNHUBER, Joachim: Die Erfüllung und ihre Surrogate, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 1983.
- GLARNER, Hans: Die Stundung im schweiz. Obligationenrechte, Druck der Hans A. Gutzwiller Aktiengesellschaft, Zürich 1925.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: "Muacceliyetin Ertelemesi", Legal Hukuk Dergisi, 11(126), 2013, s.19-41.
- GÜVENÇ, Özgür: Sözleşmenin Kurulmasında İrade Açıklamalarının Yorumu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- HAJEK, Rolf: Die Stundung. Wesen und Wirkung der Stundung im Bürgerlichen Recht, Handelsdruckerei C. Trute, Quakenbrück 1932.
- HONSELL, Heinrich: Kurzkommentar OR Art. 1-529, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2009.
- KABAŞ TEZCAN, Esen: Kazandırmanın Hukukî Sebebi (Causa), 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- KARACA ÖZ, Ayşe: İfa Zamanını Erteleme Sözleşmesi, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2020.
- KOCAĞA, Köksal: İnşaat Sözleşmesi, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2014.
- KOLLER, Alfred: Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Stämpfli Verlag, Bern 2009.
- KOSTKIEWICZ, Jolente Kren: "Schweizerisches Obligationenrecht", in KOSTKIEWICZ, Jolente Kren/WOLF, Stephan/AMSTUTZ, Marc/FRANKHAUSER, Roland (Hrsg), Orell Füssli Kommentar (OFK), 3., überarbeitete Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich 2016.

- KRUGER, Wolfgang: “Schuldrecht Allgemeiner Teil (§ 241-310)”, in KRUGER, Wolfgang (Hrsg.), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch BGB, Band 2, 8. Auflage, C.H.BECK Verlag, München 2019.
- LORENZ, Stephan: “BeckOK BGB”, in Bamberger, HEINZ, Georg/ROTH, Herbert/HAU, Wolfgang/POSECK, Roman (Hrsg.), 53. Edition, C.H.BECK Verlag, München 2020.
- LEU, Urs: “Obligationenrecht I”, in HONSELL, Heinrich/VOGT, Nedim Peter/WIEGAND, Wolfgang (Hrsg.), Basler Kommentar Art. 1-529 OR, 5. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2011.
- SCHRANER, Marius: “Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. Und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR)”, in GAUCH, Peter/SCHMID, Jörg, ZK Zürcher Kommentar Band/Nr. V/1e, Art. 68-96, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 2000.
- SPIRO, Karl: Die Begrenzung privater Rechte durch Verjährungs-, Verwirkungs- und Fatalefristen: Die Verjährung der Forderungen, Band I, Stämpfli Verlag, Bern 1975.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1, 18. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.
- ÖZ, Kerem: Tadil Sözleşmesi, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015.
- ÖZ, Turgut/ACAR, Faruk/GÖKYAYLA, Emre/DEVELİOĞLU, Murat: İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, C.2,3, Madde-83-206, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- TUNÇOMAĞ, Kenan: Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 1. Cilt, 6. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1976.
- VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah: Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2014.
- VÖLKER, Lutz: Bürgerliches Recht Kompakt, 3. Auflage, Books on Demand, Norderstedt 2018.
- VON TUHR, Andreas/ESCHER, Arnold: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts, Dritte Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 1974.
- VON TUHR, Andreas/PETER, Hans: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts, 3. Auflage, Schulthess Verlag, Zürich 1979.
- WEBER, Rolf: “Schweizerisches Zivilgesetzbuch Das Obligationenrecht”, in HAUSHEER, Heinz (Hrsg.), Berner Kommentar Band VI 1. Abteilung, Die Erfüllung der Obligation, Art. 68-96, Stämpfli Verlag, Bern 2005.
- YÜCE, Melek Bilgin: Alacaklı Borçlu Açısından İfa Zamanı, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Financial Support: Yazar Ayşe KARACA ÖZ, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Ayşe KARACA ÖZ, who are the authors have not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was prepared by the author alone.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde İnÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde İnÜHFD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın İnÜHFD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir. | The author declares that she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of İnÜHFD in all processes of the paper and that she does not make any falsification of the data collected. In addition, she declares that İnönü University Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than İnönü University Law Review.